

Consumentenbescherming is ver te zoeken

‘Bij dit soort belangrijke rechtshandelingen kun je niet zonder notaris’, vinden Leon Verstappen, hoogleraar privaatrecht, en Simon Rijdsdijk, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB). Allebei kijken ze met verbazing naar het wetsvoorstel Wegnemen notaris-kosten bij algehele gemeenschap van goederen.

TEKST Wilma van Hoeflaken | BEELD Truus van Gog

Bij ongeveer tachtig rechtshandelingen is inschakeling van de notaris verplicht’, zegt Verstappen, hoogleraar privaatrecht in het bijzonder notarieel recht aan de Rijksuniversiteit Groningen. ‘Daar heeft de wetgever een duidelijk doel mee. Het moet niet alleen goed op papier komen, mensen moeten ook weten wát ze tekenen. De keuze voor een algehele gemeenschap van goederen is een van de meest ingrijpende rechtshandelingen, met jarenlange impact. En uitgerekend bij deze rechtshandeling zegt de overheid: “Nee, die kunnen mensen verrichten zonder notaris?”’

ONGELUKKIGE KEUZE

Sinds 1 januari 2018 geldt de beperkte gemeenschap van goederen. Stellen die van deze regel

willen afwijken en bijvoorbeeld de voorkeur geven aan een algehele gemeenschap van goederen moeten dit kosteloos kunnen doen. Dat is een afspraak uit het regeerakkoord. Inmiddels ligt er een wetsvoorstel dat hierin voorziet, het wetsvoorstel Wegnemen notaris-kosten bij algehele gemeenschap van goederen. In dit wetsvoorstel staat dat mensen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand kunnen aangeven dat ze in algehele gemeenschap van goederen willen trouwen. ‘Als burger mag je verwachten dat je bij de autoriteit die de verklaring afneemt ook informatie kunt krijgen over de consequenties van je keuze’, zegt Rijdsdijk, voorzitter van de NVVB, waar alle ambtenaren van de burgerlijke stand lid van zijn. ‘Dat kunnen ambtenaren van de burgerlijke stand helemaal niet. Het huwelijksvermogensrecht is een vak en niet het onze. Vanuit het perspectief van dienstver-

lening aan de burger is dit wetsvoorstel een ongelukkige keuze.’

TEVREDEN

Als deskundige is Verstappen op verzoek van de toenmalige minister van Justitie en Tweede Kamerleden al sinds eind jaren negentig van de vorige eeuw nauw betrokken bij de modernisering van het huwelijksvermogensrecht. ‘Maar niet bij dit wetsvoorstel’, benadrukt hij. In de meest recente wet in het kader van de modernisering is de algemene gemeenschap van goederen met ingang van 1 januari 2018 veranderd in een beperkte. ‘Daar is uitvoerig over gesproken, er zijn rapporten over verschenen en er is over gedebatteerd in de Tweede en Eerste Kamer’. Met de manier waarop het huwelijksvermogensrecht inmiddels geregeld is, is Verstappen tevreden. ‘Het is voor trouwlustigen een veiliger stelsel.’ Hij wijst erop dat Nederland met de huidige beperkte gemeenschap van goederen in de pas loopt met de rest van de wereld. ‘Met uitzondering van Zuid-Afrika en Suriname is overal ter wereld een beperkte huwelijksgoederen-

‘Als je een pakje boter koopt, staat op dat pakje precies wat erin zit’

gemeenschap of een beperkt verrekenstelsel. In Europa worden nergens zo veel huwelijkse voorwaarden gemaakt als in Nederland.’ Belangrijker nog vindt Verstappen dat de huidige wetgeving aansluit bij de behoeften van de maatschappij. ‘Op jaarbasis hebben we in Nederland 40 procent echtscheidingen. Het is logisch om dan te verdelen wat je samen met elkaar hebt opgebouwd en niet datgene wat je van de ouders krijgt. Niet voor niets wordt jaarlijks in 275.000 testamenten een uitsluitingsclausule opgenomen. Mensen zeggen: dat wat mijn kind erft, moet van hem of haar blijven en niet in de gemeenschap vallen. Iets wat mensen zelf steeds maar moesten corrigeren, staat nu gewoon in de wet. Zo moet dat ook.’

PAKJE BOTER

Hoe zit het met keuzevrijheid? Stel dat aanstaande echt)paren iets anders willen? ‘Dat is natuurlijk prima’, zegt Verstappen. ‘Keuzevrijheid is een groot goed. Maar niet met een vinkje bij de ambtenaar van de burgerlijke stand. Als je een pakje boter koopt, staat op dat pakje precies wat erin zit. Er is veel consu-

mentenbescherming. Bij een huwelijk in algehele gemeenschap van goederen is die bescherming nul. Terwijl de kans dat dat pakje boter ranzig blijkt te zijn, aanzienlijk kleiner is dan dat het huwelijk in scheiding eindigt.’ En als mensen een heldere voorlichtingsbrochure krijgen? Verstappen: ‘Als ze in Google “algehele gemeenschap van goederen” intikken, krijgen ze ook heel veel informatie. Dat is niet voldoende.’

Het punt is dat ambtenaren van de burgerlijke stand geen goede voorlichting kunnen geven over de rechtsgevolgen van een huwelijk in algehele gemeenschap van goederen, stelt Rijsdijk. ‘Wij hebben die inhoudelijke kennis niet.’ Hoe gaat dat straks dan? ‘Wij raden onze leden, de ambtenaren van de burgerlijke stand, aan om burgers door te verwijzen naar de notaris als ze met vragen komen over de rechtsgevolgen van hun keuze. Dus dan gaan mensen naar de notaris en vervolgens komen ze weer terug bij de ambtenaar van de burgerlijke stand. Dat is geen verbetering van de dienstverlening aan burgers. Het voelt bijna alsof je burgers van het kastje naar de muur stuurt.’

KOSTEN

Naar de notaris dus. Maar dan maken mensen alsnog kosten, terwijl het wetsvoorstel juist beoogt dat de keuze voor een algehele gemeenschap van goederen kosteloos is. Wat vindt Verstappen daarvan? ‘Ja, je kunt wel algehele gemeenschap van goederen zonder voorlichting en zonder kosten willen, maar dat is om allerlei redenen niet verstandig. Het is alsof je zegt: “Het stoplicht staat op rood, maar wij willen toch de straat oversteken.”’ Rijsdijk vindt dat de naam van het wetsvoorstel, “wegnemen notariskosten”, de suggestie wekt dat er geen kosten verbonden zijn aan het afleggen van een verklaring bij de

ambtenaar van de burgerlijke stand. ‘Dat is natuurlijk niet zo. Inschrijving in het huwelijksgoederenregister is niet kosteloos. Bovendien moeten gemeenten kosten maken voor de handelingen die de ambtenaar van de burgerlijke stand moet verrichten. Wij willen dat gemeenten hiervoor leges kunnen heffen, dus aanpassing van de Wet rechten burgerlijke stand ligt wat ons betreft voor de hand. Anders moet het komen uit de algemene middelen van de gemeente. In dat geval moet de hele gemeenschap betalen voor de keuzen die aanstaande paren maken.’ De NVVB wil hier samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten op korte termijn over praten met minister Dekker van Rechtsbescherming.

AANSPRAKELIJKHEID

Ook de aansprakelijkheid is iets waarmee de NVVB worstelt. Rijsdijk: ‘Stel dat blijkt dat de keuze voor algehele gemeenschap van goederen ongunstige onvoorziene consequenties heeft voor het echtpaar, of voor een van de twee. Is de ambtenaar van de burgerlijke stand dan aansprakelijk?’

Verstappen wijst erop dat de rol, de verantwoordelijkheid en de aansprakelijkheid van de notaris wettelijk geregeld zijn. ‘Maar wie is aansprakelijk als de algehele gemeenschap van goederen via de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt geregeld? Ik vind dat de overheid hier een heel grote verantwoordelijkheid heeft.’ Hij concludeert: ‘Dit wetsvoorstel verdient geen schoonheidsprijs. Het kabinet en de betrokken politieke partijen zouden hier nog eens heel goed over moeten nadenken.’ Daar sluit Rijsdijk zich bij aan. ■